

ZAKLADANIE VETROLAMOV A ŽIVÝCH PLOTOV

RAST VETROLAMOV A ICH DOPAD NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

CIEĽ OPATRENIA

Vetrolamy a živé ploty sú porasty používané na ochranu susedných poľnohospodárskych plôch. Výsadbou vhodných vetrolamov môžeme zvýšiť výnosy pestovaných plodín. Vetrolamy chránia poľnohospodársku pôdu a plodiny pred nepriaznivými účinkami vetra a poskytujú úkryt ako voľne žijúcim, tak i hospodárskym zvieratám. Dôležitou vlastnosťou pásov drevín je ich šírka, ktorá závisí od počtu radov. Počet radov potom závisí od druhu použitej dreviny, cieľa (ochrana poľnohospodárskych pôd, ochrana pred snehom) a miesta výsadby.

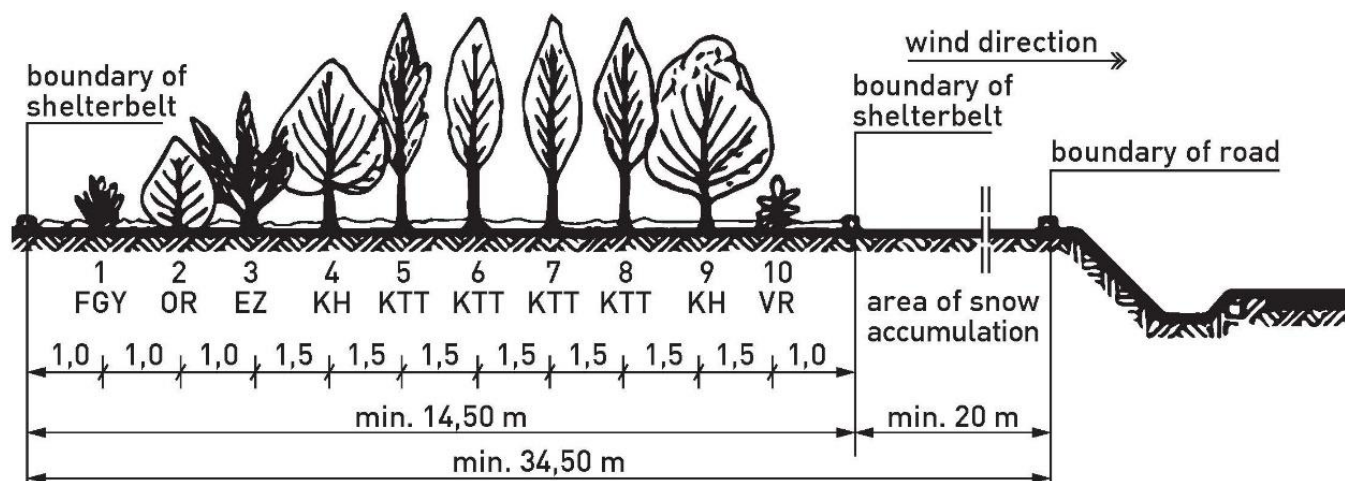
PODSTATA OPATRENIA

V rámci vetrolamov sa rozlišujú dva typy pásov: hlavné a sekundárne. Hlavný pás rastie kolmo a sekundárny rovnobežne so smerom prevládajúcich vetrov. Vzďalenosť medzi hlavnými pásmi je určená výškou stromov (10-20 násobok konečnej výšky stromov) a pôdnymi podmienkami chránenej oblasti. V prípade pôd s vysokým rizikom veternej erózie je vzdialenosť medzi pásmi menšia. Na lepšej pôde rastú stromy vyššie, a tým pádom chránia širší pás pôdy. Vzďalenosť medzi sekundárnymi pásmi je 1,5 - 2 krát väčšia než vzdialenosť hlavných pásov. Umiestnenie ochranných pásov musí byť prispôsobené hraniciam poľnohospodárskych polí. Nemeňte hranice existujúcich poľnohospodárskych polí v prospech lesných pásov. Polia sú obvykle ohraničené poľnými cestami alebo verejnými komunikáciami. Treba dbať na to, aby sa poľná cesta udržiavala na snečnej strane vetrolamu ak sa nachádza na zhutnenej alebo bažinatej pôde. Naopak na piesočnatých pôdach sa pruhy zakladajú tak, aby bola komunikácia zatienená. Pozdĺž frekventovaných ciest a spevnených ciest musia byť vetrolamy umiestnené na strane prevládajúceho zimného vetra a najmenej 20 m od hrany koruny cesty, inak sa na ceste hromadí sneh. V rovinnom teréne s miernymi veternými podmienkami sa hlavné a bočné pásy skladajú z 3 až 5 radov. Vo veterných oblastiach alebo na chudobných pôdach sa vetrolamy skladajú z 6 až 8 radov.

Umiestnenie:

- Neudržiavané pásy na oboch stranách
- Ochranná vzdialenosť od vedení vysokého napätia; koruna sa nepribližuje k drôtu bližšie ako 3 m
- Kríky sa sadia najmenej 1 m, stromy vzdialené 2 m od vedení podzemných potrubí a 5 metrov od ropovodov
- Vysadzujeme 3 m od okraja cesty a 1 m od vonkajšieho okraja priekop

NÁRADIE A STROJE

Založenie:

- Kompletná príprava pôdy (hlboká orba, pluh, podrývavie, odstránenie koreňov, valcovanie)
- Vytýčenie radov: ručne alebo strojom
- Výsadba do jamiek (strojová výsadba, sádzačom)
- Sadbový materiál - výsadba voľnokorenných sadeníc alebo je možné zvýšiť úspešnosť založenia pomocou krytokorenných sadeníc

Vďaka ochrane vetrolamu rastie kukurica dobre, aj napriek jarným prúšokom. (Veľká planina, Maďarsko) (Foto: A. Vityi)

OBDOBIE A PERIODICITA

Najlepší čas pre výsadbu vetrolamov je počas jesenných a jarných mesiacov po skončení mrazov, avšak najvhodnejšie sa javí dokončiť výsadby do polovice novembra, aby mala rastlina čas na uzdravenie rán a pôda si mohla sadnúť, a tým pádom chrániť korene pred mrazom a vysušením. Veľa drevín musí byť vysadených životaschopnými sadenicami. Veľkou výhodou výsadby na jeseň je, že sadenice začnú rásť na jar rýchlejšie, púčiky sa objavia včas a výhonky rastú oveľa intenzívnejšie.

EKONOMICKÉ DÁTA

Vetrolamy sú dôležité pre pestovanie plodín z mnohých dôvodov. Na jednej strane vetrolamy so správnou štruktúrou a smerom vedú, vďaka zmierneniu vetra, ku vhodným zmenám mikroklimy, ktoré sú prospešné pre plodiny, a tým zvyšujú ich výnos. Znížený pohyb vzduchu vedie k menšiemu odparovaniu vody z rastlín a pôdy, čo má za následok lepšie hospodárenie s vodou, menšiu náročnosť na energiu k absorpcii vody a na kompenzáciu jej strát. Vietor môže tiež spôsobiť mechanické poškodenie plodín, ale pomocou vetrolamov, môžeme tomuto poškodeniu zabrániť: (i) eróznej strate vrchných vrstiev ornice a (ii) poľahnutiu plodín pri silnom vetre. Výsledkom je, že pozemok poskytuje lepšie podmienky pre plodiny, a tým aj vyššie výnosy.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Valaha-tanya (Maďarsko)

Ochranné pásmo okolo celej oblasti sa skladá zo zmiešaných porastov. Okrem ekologických výhod slúži rozmanitosť tiež k plneniu funkcie nárazníkovej zóny v dôsledku dopadov na životné prostredie a človeka. Spomedzi rôznych druhov drevín je hlavnou zložkou vetrolamov agát biely, pričom pridružené dreviny sa používajú dub, buk, lipa a jaseň mannový. Primeraná ochrana (napr. proti škodám spôsobenými chemikáliami) je zabezpečená viacúrovňovou vegetáciou; na úrovni kríkov sú typické orgován a baza. Orgován bol vybraný kvôli svojej relatívne hustej listnatej korune a miestnej tradícii jeho vysádzania všade pozdĺž ciest.

Ochranný pás je viacúčelový :

- Kvetý a plody stromov a kríkov sa používajú na výrobu sirupov (orgován, baza)
- Plne uspokojuje potreby palivového dreva pre farmárov. Po zbere je štiepka spaľovaná v kotly na biomasu
- Vysadenie širokej škály kvitnúcich druhov drevín poskytuje stály zdroj pastvy pre včely a následne vyššiu produkciu ovocia v dôsledku opelenia
- Prerezávaním olistených vetiev je tiež získaná biomasu využiteľná ako doplnková krmovina pre hospodárske zvieratá na farme

Zberanie kvetov pre bio sirupy z agátu bieleho tvoriaceho nárazníkovú zónu (foto Balázs Kulcsár)

AGFOSY, 2019

Produkty viacúčelových vetrolamov a sádov vo Valaha-Tanyi

Viacúčelové použitie živých plotov a vetrolamov |

http://agroforestry.net.eu/wp-content/uploads/2019/10/20190804_factsheet_36_en_web.pdf

Kludia Kovács and Andrea Vityi
University of Sopron, Co-operational
Research Centre Nonprofit Ltd.

9400 Sopron Maďarsko
Bajcsy-Zs. u.4.

kludikovacs@gmail.com |
vityi.andrea@uni-sopron.hu

agroforestrysystems.eu

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

„Projekt AGFOSY bol financovaný s podporou Európskej komisie, s referenčným číslom 2018-1-CZ01-KA202-048153. Táto publikácia odráža iba názory autora a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.“